

УДК 32.323:316.774

КОЛЕКТИВНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: КОНСТРУЮВАННЯ В КОНТЕКСТІ ВІДНОСИН З ІНШИМИ

Леся Угрин

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки,
вул. Університетська 1, 79000, Львів, Україна
e-mail: uhryn_l@ukr.net*

Розглянуто методологічні аспекти формування загальноукраїнської ідентичності в контексті відносин з Іншими. Виокремлено особливості колективної ідентичності та значення Іншого у її конструюванні. З'ясовані основні теоретичні підходи до інтерпретації феномена ідентичності: есенціалістський та конструктивістський. Проаналізовано методологічний інструментарій соціального конструктивізму, який акцентує на інтерсуб'єктності процесу формування колективної ідентичності та впливі екзогенних чинників (міжнародного контексту). З'ясовано, що на процес формування загальноукраїнської політичної ідентичності значний вплив мали внутрішні Інші – регіональні ідентичності, сформовані історично і підтримувані політичною елітою технологічно.

Ключові слова: колективна ідентичність, політична ідентичність, політична нація, регіональна ідентичність, Інший, Чужий.

Формування стратегії-відповіді на виклики, що постали перед українським суспільством – боротьба з зовнішньою агресією, відновлення територіальної цілісності, проведення ринкових реформ, інтеграція у європейське співтовариство – актуалізує пошук ідентифікаційних моделей, які б консолідували і «зшивали» українське суспільство по лініях розмежування, що історично склалися, конструювали колективну ідентичність суспільства та держави, репрезентували їх у відносинах з іншими державами. Усвідомлення власної унікальності, культурної й ціннісної іншості колективного Я є важливим ресурсом і об'єктом боротьби в глобалізованому світі, позначеному сталими тенденціями до нівелювання та уніфікації відмінностей. Тому поняття «ідентичність», що наголошує на особливих, відмінних характеристиках суб'єкта на противагу універсалізованим та уніфікованим зразкам глобалізованого світу, отримало широке визнання в політичній науці і загалом соціально-гуманітарних теоріях. «Серед загальних проблем соціальної теорії найважливішою протягом багатьох років була проблема формування ідентичності», стверджує І. Нойманн [12, с. 25]. Дослідження колективної ідентичності українського суспільства як складної динамічної системи є актуальною проблемою й української політичної науки.

Колективна ідентичність є образом, уявою, котрий група конструює відносно самої себе і з яким ідентифікують себе всі члени групи. Колективні рівні ідентичності об'єктивно та нерозривно пов'язані з індивідуальними, на якому відбувається формування індивідуальної тотожності, встановлюються емоційні зв'язки індивіда з ustalеними у суспільстві політичними та соціальними інститутами. Колективна ідентичність як сукупність уявлень формує узгоджену, солідарну позицію та мотивацію індивідуальної й групової поведінки та діяльності по реалізації стратегії

загальносуспільного розвитку, національних інтересів, іншими словами – формує образ колективного «Я». І. Нойманн відзначає такі особливості колективних ідентичностей. По-перше, вони відрізняються від індивідуальних, оскільки функціонують «на рівні соціальному», тоді як індивідуальні залишаються «питанням емоцій»; в цьому сенсі колективні ідентичності «уявляються»; по-друге, колективні ідентичності конструюються не лише «уявлюваним матеріалом», який визначається внутрішнім й історичним розвитком спільноти, але й зовнішніми складовими, або ж «Іншими». Під Іншими розуміють спільноти, які характеризуються відмінними способом життя, мовою, культурою, цінностями, політичними інтересами й цілями. Тому колективні ідентичності існують завдяки «певним маркерам» (ознакам), котрі відділяють одні спільноти від інших – колективне Я від Інших. Індивідуальні ідентичності спрямовані більше на інтеграцію людини в групу, спільноту через порівняння та сприйняття (чи несприйняття) маркерів колективної ідентичності. І по-третє: колективні ідентичності є мотиваціями суб'єктів і передумовами до дії, зокрема колективної діяльності, вони структурують соціальний та політичний простір [12, с. 14–15]. Отже, концептуалізація поняття «ідентичність» пов'язана не лише з дискурсом автентичності, тотожності, а й з дискурсом «Іншого», «Чужого». В цьому сенсі ідентичність є результатом процесів рефлексивно-свідомої або ж спонтанної комунікації Я/Іншого, бо саме в «опозиції Я/Інший вибудовуються основні ідентифікаційні зв'язки» [5, с. 37]. Вони (Я/Інший) є не лише суб'єктами комунікації та взаємного пізнання, але й необхідною умовою процесів конструювання колективних ідентичностей. В цьому сенсі можна погодитись з Ю. Підлісним, що питання про українську ідентичність, це не лише питання «хто ми такі або хто я такий, а й хто є мій Інший: чи він «інший-свій», а чи «інший-чужий» [13, с. 104]. За час існування Української держави ні політична еліта, ні суспільство не сформувало чітких відповідей на ці питання. Невизначеність української ідентичності на макрорівні, її амбівалентність, детермінована на старті української державності кризою перехідного періоду і кризою радянської ідентичності, переважувалися недолугою політикою ідентичності, яку проводили еліти всередині країни, нав'язуючи старі смисли та міфологеми в новій обгортці про «український народ», замість української нації, «братні слов'янські народи», «братній російський народ» замість підкреслення власної унікальності. Зовнішній аспект української ідентичності найвиразніше виявився у міфологемі багатовекторності, стратегічного партнерства мало не зі всіма країнами (передовсім з актуальним Іншим-ворогом). Всі ці смисли-ілюзії продемонстрували свою неконструктивність і навіть шкідливість в контексті внутрішніх та зовнішніх процесів й проблем сучасної України, яка бореться проти окупації частини території. Початок українсько-російського конфлікту, коли РФ, в радикальний спосіб (розв'язавши війну), репрезентувала себе для більшості населення як «спільний Інший», Чужий (ворог), зумовили потребу переосмислення особливостей формування української ідентичності на сучасному етапі, в тому числі в контексті відносин з Іншими. Тому метою статті є визначення теоретичних аспектів формування загальноукраїнської ідентичності у відносинах з Іншими.

Особливості формування української ідентичності, її амбівалентність позначилися й на дослідженні цієї проблематики в українській політологічній літературі. Попри величезну кількість літератури, в якій розглядаються особливості формування національної, етнічної, громадянської, регіональних ідентичностей в Україні, надзвичайно мало робіт сфокусовані на чиннику Іншого в формуванні та конструюванні ідентичності. Ця проблематика більше досліджується соціальними філософами,

культурологами, психологами [див., напр.: 2, 3, 8, 10, 11 та ін.]. Серед політологічної літератури відзначимо монографію О. Грицай та М. Ніколко, в якій автори розглянули дискурсивні та символічні аспекти Іншого в процесі політичного конструювання української ідентичності [5], а також дослідження концепту чужинця у статтях А. Гарбадина [див. напр.: 4].

В науковій літературі сформувалось два основних підходи до інтерпретації феномена ідентичності: есенціалістський (з лат. *essentia* – сутність), який розглядає ідентичність як усталену, незмінну сутність – набір характеристик та властивостей, притаманних суб'єкту, що й забезпечують його самототожність (Я) завжди і за будь-яких ситуацій. Іншими словами – ідентичність суб'єкта завжди та ж сама. Другий підхід – конструктивістський, на якому засновуються більшість сучасних досліджень ідентичності, акцентує на змінності та конструйованості тотожності суб'єкта. Ідентичність в соціальному конструктивізмі розглядають як об'єкт постійних змін та перетворень, що відбуваються внаслідок причин внутрішнього і зовнішнього характеру; вона постає гібридним утворенням. За визначення Ш. Муффа, ідентичність «виникає з безперервного процесу», який характеризується як «процес постійної гібридизації і номадизації» [17, с. 109–110]. Номадичність (термін Ж. Дельоза і Ф. Гваттарі) або «кочування», «мандрівка» – альтернатива «осідлому», тобто класичному (есенціалістському) осмисленню ідентичності.

П. Бергер і Т. Лукман в кінці 60-х рр. минулого сторіччя сформулювали дослідницьку програму соціального конструктивізму й підкреслювали, що соціальна реальність конструюється зовнішніми чинниками – суспільством (а не індивідами), а будь-які ментальні, ціннісні, символічні, нормативні та інші конструкції є продуктом комунікації та спільної діяльності суб'єктів. Отже особливістю соціального конструктивізму є інтерпретація суспільних явищ (ідентичності також) як результатів міжсуб'єктної взаємодії. Це дало підстави І. Нойманну стверджувати, що «колективні ідентичності конституюються не лише уявленим матеріалом, з якого вони складаються, але й матеріалом поза ними, і з яким вони імпліцитно порівнюються» [12, с. 14–15]. В цьому сенсі Інший стає необхідним, якщо не визначальним, елементом формування (конструювання) колективних ідентичностей, розмежування колективного Я та Іншого/Інших, започатковує формування самототожності Я (Ми). Амбівалентність Іншого (або ж його образу) породжує амбівалентність ідентичності спільноти на макрорівні.

Проте взаємовідносини Я/Інший як колективних суб'єктів не є простими й дихотомічними, як здається на перший погляд. Французький філософ Ц. Тодоров вирізняв три рівні аналізу Іншості: аксіологічний (характеристика Іншого в категоріях «добрий–поганий», «моральний–неморальний» і т. п.); праксеологічний (міра дистанціювання від Іншого); епістемологічний (відображає когнітивний аспект відносин Я/Інший, тобто знання Я про Іншого, які формуються в процесі комунікацій та обміну між ними) [18, р. 47]. Другий рівень аналізу вказує на принципи взаємовідносин між Я та Іншим, а саме: 1) ідентифікація з Іншим через прийняття його ціннісно-сміслової системи; 2) заперечення ціннісно-сміслової системи Іншого і накладання на нього власного образу; 3) нейтральність або байдужість стосовно Іншого. Відповідно можна вирізнити форми взаємодії/комунікації Я/Іншого – асиміляція, діалектизм, діалогізм – обумовлені мірою їхньої когнітивної гетерогенності/гомогенності, що визначають процес та результат конструювання колективних ідентичностей. Звичайно, ці форми є

теоретичними моделями. В реальності, яка значно складніша, ці типи можуть накладатися при домінуванні все-таки однієї з них.

Вагомість Іншого для конструювання колективної ідентичності – в об'єктивації кордонів спільноти. За визначенням Ф. Барта, вони (межі, кордони спільноти) об'єктивуються в знаковій формі, а знаки і символи, в свою чергу, через уже наявні або знову приписувані значення визначають сферу смислів, в якій існує суспільство. «Спільнота позначає свої кордони за допомогою маркерів – відмінностей, не обов'язково об'єктивних, але істотних в певний момент» [1, с. 30]. Отже, основними механізмами конструювання колективних ідентичностей в процесі комунікації є символи, мова, дискурс. Одночасно вони можуть конструювати й репрезентувати не лише ідентичність колективного Я, а й образ Іншого, впливати на його сприйняття. Існування відмінностей (наприклад, етнічних) не перешкоджає соціальним взаємодіям, які й стають фундаментом творення нових, ширших ідентичностей.

Проблеми ідентичності держави є предметом дослідження й соціального конструктивізму. Американський вчений-конструктивіст А. Вендт підкреслює: «актори формують і відтворюють свої ідентичності в процесі взаємодії, які повторюються» [20, р. 328–331]. Він вирізняє дві форми ідентичності: корпоративну та соціальну. Корпоративна ідентичність, за А. Вендтом – це «самоорганізуючі властивості, що іманентно належать актору, котрі й визначають його індивідуальність», соціальна – «сукупність смислів, котрі актор приписує собі як соціальному суб'єкту з погляду Інших» [19, р. 385]. При цьому конструювання корпоративної ідентичності, яка розглядається А. Вендтом усталеною, є функцією внутрішньої політики (політики ідентичності). Соціальна ідентичність (типологічна, рольова та колективна ідентичність, яка виявляється через ідентифікацію з Іншими) як сукупність позитивних та негативних оцінок з погляду ідентичності держав інших суб'єктів є виміром зовнішньої політики й конструюються через взаємодію з іншими державами. Отже, держави, як колективні суб'єкти, взаємно конструюють свої ідентичності в процесі комунікації відповідно до сприйняття ними власного Я та ідентичності Інших, серед яких А. Вендт визначає ворогів, суперників або ж друзів.

Отже, значний вплив на формування ідентичностей держав мають екзогенні чинники, в соціальному конструктивізмі передовсім – структура міжнародної системи, в основі якої – очікування та переконання, які держави сформували щодо поведінки один одного на основі спільних знань, правил та цінностей. А. Вендт виокремив механізми конструювання колективних ідентичностей на системному рівні: структурний контекст, системні процеси і стратегічні практики. Структурний контекст, який формують регіональні або ж глобальні структури міжнародної системи, визначають контексти взаємодій, що перешкоджають або полегшують конструювання колективної ідентичності. Інтерсуб'єктивні системні структури складаються зі спільних домовленостей, очікувань і соціального знання. Системні процеси – економічна взаємозалежність, конвергенція національних цінностей і політичних інститутів та правил (наприклад, права людини) – збільшують простір спільної діяльності суб'єкта з Іншими й нівелюють відмінності. Стратегічні практики безпосередньо пов'язані з колективною ідентичністю, тому що агенти і структури продукують або відтворюють діяльність акторів.

Отже, основними принципами соціального конструктивізму як дослідницької програми студій ідентичності є такі принципи: 1) структура міжнародної системи не є

данністю, а соціально сконструйованим продуктом; 2) структура не є матеріальною, а інтерсуб'єктивною; 3) ідентичність й інтереси держав соціально сконструйовані.

Ідентичність як і взаємні очікування не є усталеними, а змінюється в процесі взаємодії. В процесі взаємодії відбуваються й модифікації сприйняття Іншого: від близького Іншого до Чужого; функція останнього – формування меж та засобів пізнання ідентичностей людських колективів. Проявами Іншого в міжсуб'єктній комунікації є також внутрішній Інший, значущий Інший, узагальнений (спільний) Інший.

Викладене дає змогу вирізнити особливості конструювання колективної макрорівневої ідентичності в сучасній Україні. По-перше, вона формувалась (конструювалась) в ситуації, коли незалежність Української держави не була реальною цінністю для більшості громадян. За твердженням М. Рябчука, цінністю незалежність стала «лише для чверті жителів – тих, що у березні проголосували проти ССРСР, а в грудні (1991 р.) проголосували не тільки за незалежність (яка на той час уже існувала де-факто, отож потребувала лише формального затвердження), а й за опозиційних, некомуністичних кандидатів у президенти (насамперед за лідера Народного Руху, колишнього політв'язня В'ячеслава Чорновола) як єдиний спосіб наповнити ту незалежність реальним змістом» [14]. І навіть через більше, ніж 20 років незалежності, 32,2% опитаних українських громадян негативно оцінюють розпад Радянського Союзу [15], а для частини з них радянська ідентичність (особливо в деяких регіонах) є важливою, основною, що і стало однією з передумов сепаратизму. По-друге, українська ідентичність тривалий час асоціювалася з етнічністю, мовою та історичною пам'яттю, а не формувалася як політична, що зумовлювало її протиставлення іншим етнічним ідентичностям (передовсім російській) й конкурентні відносини між етнічними групами. Наслідком стала несформованість української політичної нації, спільної ціннісної системи, поглиблення розрізнення між регіонами (особливо між Сходом і Заходом), яке має ціннісний характер.

Процес конструювання ідентичності сучасної Української держави був позначений відсутністю спільного для більшості населення й регіонів значущого Іншого. Для західного регіону – значущим Іншим була Росія, пострадянський простір; для південно-східного – Захід, США. Це давало змогу елітам свідомо та технологічно конструювати дихотомічні та опозиційні відносини між регіональними ідентичностями Заходу та Сходу України для отримання електоральних переваг та ренти за кошт суспільства. Підкреслюючи та приписуючи один одному негативні якості, регіони формували негативні уявлення один про одного. Російський соціолог Л. Гудков вважає, що «негативні» механізми інтеграції регіональних спільнот «від противного» ведуть до відмови від значимих колективних символів та руйнування колективної ідентичності суспільства [7, с. 46].

Натомість дискурсивно були сформовані внутрішні Інші (для Сходу – західні регіони, відповідно для Заходу – східні) як Чужі, що не визнають «наші» цінності, наділися негативними один для одного рисами й посилювали фрагментарність та амбівалентність макрорівневої ідентичності. К. Джонсон і А. Коулман визначають «ідею внутрішнього «Іншого» як свідоме, навмисне позиціонування регіону, що відрізняється від інших і протиставляє себе національним нормам та цінностям» [9, с. 108].

Отже процеси регіоналізації в Україні відбувалися через позиціонування «Своїх» та Інших як Чужих на історичному, культурному та політичному рівнях. Об'єктами співставлення та неприйняття слугували не лише інші регіони, але й Центр, що було

зумовлено слабкістю центральної влади, невизначеністю й несформованістю загальноукраїнської державної ідентичності і ще більше їх посилювало.

Ці особливості були наслідком несформованості внутрішніх мереж комунікації між носіями локальних, регіональних ідентичностей і одночасно перешкождали або й унеможлилювали таку комунікацію через різномірність, а часто і некогерентність основних ідей та смислів, оскільки «взаємодія одночасно вимагає конгруентності кодів та цінностей» [1, с. 18].

Відсутність відносно гомогенної когнітивної та символічної систем перешкождали консолідації суспільства та режиму, який перебував у стані системної трансформації, та конструюванню макрорівневої Я-ідентичності (Ми), що часто не давало суспільству не лише говорити з Іншими «одним голосом», налагоджувати з ними мережі комунікації для вбудовування у міжнародну систему глобалізованого світу, а й протистояти намаганням Чужих (ворогів) впливати на процес конструювання української ідентичності у власних інтересах.

Екзогенні чинники також були несприятливими для формування української ідентичності на макрорівні. По-перше після розвалу СРСР міжнародна система перебувала у стадії трансформації, її структура (і відповідно – принципи (правила), що регулюють діяльність суб'єктів міжнародних відносин та впливають на формування інтересів та ідентичностей) була також невизначеною та амбівалентною. Відсутність реальної стратегії розвитку суспільства, територіальне та цивілізаційне розташування між двома центрами інтеграції – ЄС та пострадянським простором (СНД, Росією) посилювало внутрішнє розмежування щодо напрямку інтеграції та суспільного розвитку. Значна частина населення особливо південно-східних областей України не сприймала євроінтеграційні прагнення західних і центральних областей. Навіть у грудні 2014 р. вступ України до ЄС підтримувало 57,3% населення [6], а в деяких регіонах прагнення певної частини українців до інтеграції з ЄС респонденти віднесли до числа вагомих чинників роз'єднання України (Причорномор'я – 25%, Поділля – 21%, Донбас – 20%) [15]. Згідно опитування Київського міжнародного інституту соціології (КМІС) у травні 2015 р. вступ України до ЄС на референдумі (при явці 77 %) підтримали б 63%, 37% – проти. Проте достеменно визначилися зі своїм вибором лише 48,8 % дорослих жителів України [16]. Слід зазначити, що і Європейський Союз не мав однозначної стратегії щодо інтеграції України та інших держав пострадянського простору.

Отже, події та тенденції останніх двох років продемонстрували і зростання самоусвідомлення на загальносуспільному та державному рівнях і відповідно тенденцій до консолідації, і роз'єднувальних процесів в Україні, що вимагає вироблення адекватної політики ідентичності, яка б опиралася на сучасні методологічні системи.

Список використаної літератури

1. *Барт Ф.* Введение // Этнические группы и социальные границы: социальная организация культурных различий: сб. статей; под ред. Ф. Барта; пер. с англ. И. Пильщикова – М.: Новое издательство, 2006. – С. 9–48.
2. *Білик Г.* Стратегії конструювання ідентичності для Іншого / Г. Білик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Культурологія. – 2013. – Вип. 11(1). – С. 135–145.

3. Ганаба С. Образ іншого в контексті глобалізованого світу / С. Ганаба // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – Сер. : Культурологія. – 2010. – Вип. 5. – С. 541–544.
4. Гарбадин А. Співвідношення концепту чужинця та політичної ідентичності у межах політологічного дискурсу [Електронний ресурс] / А.С. Гарбадин // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. – 2012. – № 1. – С.18–23. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKPI_soc_2012_1_6.pdf
5. Грицай Е. Украина : национальная идентичность в зеркале Другого / Е. Грицай, М. Николко. – Вильнюс : ЕГУ, 2009. – 220 с.
6. Громадська думка: підсумки 2014 року. Дослідження провели Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» та соціологічна служба Центру Разумкова з 19 по 24 грудня 2014 року. Опитано 2008 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком АР Крим. Теоретична похибка вибірки – 2,3% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dif.org.ua/ua/polls/2014_polls/jjorjokpkhpkp.htm
7. Гудков Л. Феномен негативной мобилизации / Л. Гудков // Общественные науки и современность. – 2005. – № 6. – С. 46–57.
8. Даниляк Р. Когнітивні характеристики відношення «я-інший» / Р. Даниляк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Філософські науки. – 2004. – № 498. – С. 22–26.
9. Джонсон К. Внутренний «Другой»: диалектические взаимосвязи между конструированием региональных и национальных идентичностей / К. Джонсон, А. Коулман // Культурная и гуманитарная география. – 2012. – Т. 1. – №2. – С. 107–125.
10. Ковальова Г. П. Опозиція «Свій-Чужий» при формуванні національної ідентичності в контексті глобалізації / Г. П. Ковальова // Наукові записки. Сер. «Філософія». – Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2009. – Вип. 5. – С. 84–91.
11. Колосок Т. С. Культурна ідентичність як сприйняття чужого / Т. С. Колосок // Науковий вісник Волинського націон. університету ім. Л. Українки. – Сер. Філософські науки. – 2008. – № 12. – С. 33–37.
12. Нойманн И. Использование “Другого”: образы Востока в формировании европейских идентичностей / И. Нойманн; пер. с англ. В. Литвинова, И. Пильщикова. – М.: Новое издательство, 2004. – 336 с.
13. Підлісний Ю. Штрихи до проблеми ідентичності: роздуми в контексті українських євроінтеграційних прагнень / Юрій Підлісний // Наукові записки УКУ. – 2012. – Ч. 3 : Філософія, вип. 1. – С. 103–110.
14. Рябчук М. Дві України: кінець амбівалентності? [Електронний ресурс] / М. Рябчук // Критика. – 2015. – Ч. 1–2. – С. 2–12. – Режим доступу: <http://krytyka.com/ua/articles/dvi-ukrayiny-kinets-ambivalentnosti>
15. Що об'єднує та роз'єднує українців. Дослідження проведено Фондом «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» спільно з соціологічною службою «Ukrainian Sociology Service» з 25 грудня 2014 року по 15 січня 2015 року на замовлення Міжнародного центру перспективних досліджень в 11 регіонах України. Всього опитано 4413 респондентів (по 400 в усіх регіонах України, на Закарпатті та Буковині – 401, в Центрі – 402, на Поліссі – 410)

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2015a/show-obednue-ta-rozednue-.htm>
16. Яким інтеграційним напрямком має йти Україна: референдуми щодо вступу до Митного Союзу, Європейського Союзу, НАТО (травень 2015). З 19 по 29 травня 2015 року Київський міжнародний інститут соціології (КМІС) провів всеукраїнське опитування громадської думки. Методом особистого інтерв'ю опитано 2022 респонденти, що мешкають у 108 населених пунктах усіх областей України (окрім АР Крим) за стохастичною вибіркою, репрезентативною для населення України віком від 18 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=530&page=1>
 17. *Mouffe Chantal*. For a Politics of Nomadic Identity/ Chantal Mouffe //Travelers' Tales: Narratives of Home and Displacement; eds. George Robertson et al. – London; New York: Routledge, 1994. – P. 105–113.
 18. *Todorov T.* The Conquest of America: The Question of the Other / T. Todorov. – New York : Harper Perennial, 1991. – 274 p.
 19. *Wendt Alexander*. Collective Identity Formation and the International State / Alexander Wendt // American Political Science: Review. – 1994. – Vol. 88. – No. 2 – P. 384–396.
 20. *Wendt A.* Social Theory of International Politics / A. Wendt. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999. – 429 p.

Стаття надійшла до редколегії 25.06.2015

Прийнята до друку 01.07.2015

COLLECTIVE IDENTITY: DESIGNING IN THE CONTEXT OF RELATIONS WITH OTHER

Lesya Uhryn

*Ivan Franko National University of Lviv
Institute of philosophy, department of theory and history of political science
Universytetska st., 1, 79000, Lviv, Ukraine
e-mail: uhryn_l@ukr.net*

Analyzed methodological aspects of formation of the all-Ukrainian identity in the context of relations with the other. The features of collective identity and values of the other in her designing. Find out the main theoretical approaches to the interpretation of the phenomenon of identity: the essentialist and constructivist. Analyzed methodological instrumentality social constructivism, which focuses on the intersubjectivity of the formation of collective identities and the impact of exogenous factors (international context). It was found that the formation of the all-Ukrainian political identity had a significant impact internal Other – regional identities generated historically and technologically supported by the political elite.

Key words: collective identity, political identity, political nation, regional identity, Other, Alien.

КОЛЛЕКТИВНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ: КОНСТРУИРОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ ОТНОШЕНИЙ С ДРУГИМИ

Леся Угрин

*Львовский национальный университет им. Ивана Франко,
философский факультет, кафедра теории и истории политической науки,
ул. Университетская, 1, 79000, Львов, Украина
e-mail: uhryn_l@ukr.net*

Рассмотрены методологические аспекты формирования общеукраинской идентичности в контексте отношений с Другими. Выделены особенности коллективной идентичности и значение Другого в ее конструировании. Выяснены основные теоретические подходы к интерпретации феномена идентичности: эссенциалистский и конструктивистский. Проанализирован методологический инструментарий социального конструктивизма, который акцентирует внимание на интересубъектности процесса формирования коллективной идентичности и воздействии экзогенных факторов (международного контекста). Выяснено, что на процесс формирования всеукраинской политической идентичности значительное влияние имели внутренние Другие – региональные идентичности, сформированные исторически и поддерживаемые политической элитой технологически.

Ключевые слова: коллективная идентичность, политическая идентичность, политическая нация, региональная идентичность, Другой, Чужой.